

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในการปกครองสมัยโบราณอาณาจักรล้านนาโดยมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่อาณาจักรหริภุญชัยที่มีสมเด็จพระเจ้าจามเทวี ปฐมกษัตริย์วีรสตรี แห่งนครหริภุญชัยหรือจังหวัดลำพูนในปัจจุบันซึ่งระองค์ได้ทำคุณูปการด้านการเมือง การปกครอง ด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมแก่นครหริภุญชัยและอาณาจักรล้านนาเป็นอย่างมาก ต่อมาในยุคของสมเด็จพระศรีสุริโยทัย พระมเหสีของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (พระเทียรราชา) กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ที่พระองค์ทรงปลอมพระองค์เป็นชาย ออกรบเคียงบ่าเคียงไหล่พระสวามี และปกป้องพระสวามีจากพระแสงข้อ้าวของพระเจ้ากรุงหงสาวดีตะเบ็งชะเวตี้ กษัตริย์พม่าจนสิ้นพระชนม์แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญและความจงรักภักดีที่มีต่อพระสวามีและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่งหรือแม้กระทั่งในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ที่ทรงมีบทบาทในการเชื่อมแผ่นดินล้านนากับสยามประเทศให้เป็นหนึ่งเดียวกันก็ตาม จะเห็นได้ว่าบทบาทของสตรีในสมัยอดีตมีบทบาทอีกมากมาย ตั้งแต่ยังไม่ได้รวมเป็นรัฐไทยหรือประเทศไทย ตามตำนานหรือพงสาวดารที่เล่าบันทึกเป็นประวัติศาสตร์สืบต่อกันมา

ดีจีอี ฮอลล์ (D.G.E.Hall) และ จอร์จ เซเดย์ (George Coedes) (อ้างในแสง มาละแชม, 2544 หน้า 20) ได้ให้ความเห็นตรงกันว่า ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีลักษณะเฉพาะ มีพัฒนาการและความเจริญของตัวเองแล้วก่อนที่จะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย และเซเดย์ ก็ได้สรุปลักษณะความเจริญของผู้คนในบริเวณแถบนี้ก่อนที่จะอารยธรรมอินเดียจะเข้ามา โดยเฉพาะในด้านสังคม สตรีมีความสำคัญในสังคม และสืบตระกูลทางมารดา มีระบบการดำเนินงานหรือปกครองที่มีระเบียบ และในการอธิบายคล้ายกันกับ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (อ้างในแสง มาละแชม, 2544 หน้า 20) ว่าชุมชนของชาวพื้นเมืองก่อนที่กลุ่มคนไท จะเข้ามามีอำนาจปกครองนั้นได้สร้างชุมชนลักษณะทางกายภาพที่มีคูน้ำคันดินและกลุ่มสังคมทางเผ่าพันธุ์ เครือญาติ ขณะเดียวกันก็สร้างหน่วยการเมืองอย่างมีระบบต่อชุมชนคนพื้นเมืองได้ผสมผสานทางสังคมกับกลุ่มคนไทที่นับถือพุทธศาสนา ผู้นำจึงได้อาศัยวัฒนธรรมและคติความเชื่อในการสร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองของผู้นำหรือกษัตริย์

การสร้างบ้านแปงเมืองที่เกิดขึ้นในระยษะพุทธศตวรรษที่ 19 มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกเป็นสิ่งที่กระตุ้นที่เกิดขึ้น ปัจจัยภายในสำคัญคือการมอบหมายให้เครือญาติออกไปสร้าง

ชุมชนแห่งใหม่ ในที่เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐาน และปัจจัยภายนอกที่มีส่วนให้เกิดการตั้งถิ่นฐานใหม่ ได้แก่การขยายอิทธิพลของศูนย์อำนาจไปยังพื้นที่ข้างเคียง ทำให้เกิดการอพยพและกวาดต้อนผู้คน เพื่อไปตั้งถิ่นฐานในที่แห่งใหม่ ดังเช่น ผู้คนในเมืองตากที่ได้มีการอพยพไปอยู่ของผู้คนจากล้านนา หลังจากหลังจากประวัติศาสตร์ของจังหวัดตากได้บันทึกไว้ว่า “มีบางยุคที่เมืองตากถูกทิ้งร้างดังในพงศาวดารเหนือได้กล่าวถึงการเสด็จทางชลมารคของพระนาง จามเทวี พระธิดากษัตริย์ละโว้ที่จะไปปกครองนครหริภุญไชย (ลำพูน) ในราว พ.ศ.1176 โดยทางลำน้ำปิงพระนางจามเทวีได้ขึ้นไปสำรวจบนฝั่งแม่น้ำพบร่องรอยกำแพงเมืองเก่า ๆ ถูกทิ้งร้างจึงโปรดให้สร้างเมืองใหม่ชื่อ “เมืองตาก” และต่อมาก็มีการอพยพชนกลุ่มน้อยจากฝั่งพม่ามาอยู่เพิ่มเติม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันถึงแม้ผู้หญิงหรือสตรี จะได้รับเลือกสรรให้เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองบ้างแล้ว แต่พื้นที่ทางการเมืองส่วนใหญ่ยังคงเป็นพื้นที่ทางการเมืองของเพศชาย ดารารัตน์ เมตาริกานนท์ ม.ป.ป., หน้า 12

ด้านเศรษฐกิจของจังหวัดตาก ในปัจจุบันมีโครงการที่ ประเทศไทย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน ได้ริเริ่มพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุนอุตสาหกรรม การเกษตร และบริการ และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง โดยสนับสนุนให้มีการติดต่อและการแข่งขันระหว่างกันนั้น รัฐบาลจากประเทศสมาชิก GMS จึงได้กำหนดแนวพื้นที่เศรษฐกิจในกลุ่มแม่น้ำโขงจำนวน 9 เส้นทางหลัก ให้เป็นแนวพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจของอนุภูมิภาค รวมทั้ง การเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน คู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AFTA (ASEAN Free Trade Area) & AEC (ASEAN Economic Community) ซึ่งพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้กลายเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษและการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ “นครแม่สอด” อีกทั้งยังเป็นประตูการค้าชายแดนสำคัญที่มีมูลค่าปีละนับแสนล้านบาท บนระเบียงเศรษฐกิจ EWEC ที่เชื่อมโยงกับเส้นทางเศรษฐกิจอื่นๆ และมีโครงการ North South Economic Corridor: NSEC แนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ เชื่อมโยงไทย-พม่า/ลาว-จีน ประกอบด้วยเส้นทางหลัก 3 เส้นทาง เส้นทาง R3E เส้นทาง R3W และเส้นทาง R5 โดยมีวัตถุประสงค์ของการริเริ่ม NSEC คือ (1) เพื่ออำนวยความสะดวกการค้าและการพัฒนาระหว่างลาว พม่า ไทย เวียดนาม และจีน (2) เพื่อลดต้นทุนค่าขนส่งในพื้นที่ภายใต้โครงการและทำให้การเคลื่อนย้ายสินค้าและคนมีประสิทธิภาพ และ (3) เพื่อลดความยากจน สนับสนุนการพัฒนาในพื้นที่ชนบทและชายแดน เพิ่มรายได้ของกลุ่มคนรายได้ต่ำ สร้างโอกาสในการจ้างงานสำหรับสตรี และส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่

สำหรับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ-ท้องถิ่นพิเศษ นครแม่สอด ซึ่งเทศบาลนครแม่สอด ได้ทำหนังสือถึงจังหวัดตาก เพื่อนำเสนอรัฐบาลให้ดำเนินโครงการก่อสร้างถนนเชื่อมเส้นธุรกิจ เศรษฐกิจการค้าชายแดน การลงทุน การส่งเสริมภาคการเกษตร และอุตสาหกรรมเพื่อการเกษตร ระหว่างเส้นทาง R3A-R3B และ East-West Economic Corridor -EWEC โดยผลักดันให้เป็นเส้นทางสายเศรษฐกิจสำคัญในภูมิภาคและสร้าง “นครแม่สอด” เป็นเมืองเศรษฐกิจหมายเลข 1 ก่อนที่รัฐบาลจะผลักดันให้พื้นที่ชายแดนแม่สอดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และการยกฐานะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ “นครแม่สอด”

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษา “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตเทศบาลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก” เพื่อหาระดับความรู้ความคิดเห็นทางการเมืองรวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการมีส่วนร่วมทางการเมืองรวมทั้งวัฒนธรรมทางการเมืองของสตรี และหาแนวทางส่งเสริมสนับสนุนให้สตรีในเขตเทศบาลท่าสายลวด ที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดนเนื่องจากเขตเทศบาลท่าสายลวด อำเภอแม่สอดมีการค้าขายระหว่างประเทศไทยกับพม่า และยังเป็นที่ตั้งจุดผ่านแดนถาวรด่านพรมแดนแม่สอด เชื่อมโยงเมืองเมียวดี รัฐกะเหรี่ยงประเทศพมามีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น เฉกเช่นในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาดังตารางสถิติการค้าชายแดนไทย-พม่าด้านอำเภอแม่สอด ประจำเดือนธันวาคม 2553 ได้แสดงให้เห็นมูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้าชายแดนที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ตาราง 1.1 สถิติการค้าขาย ไทย-พม่า ด้านอำเภอแม่สอด ประจำเดือนธันวาคม 2553

สถิติการค้าขาย ไทย-พม่า ด้านอำเภอแม่สอด							
ประจำเดือนธันวาคม 2553							
การ ค้า ขายแดน	พย.	ธค.		มูลค่าเพิ่ม ขึ้น/ลดลง ปีก่อน	สถานะ การเปลี่ยน แปลง ปีก่อน(%)	หน่วย (บาท) เพิ่มขึ้น/ ลดเหลือ	อัตราการ เปลี่ยน แปลง
		2552	2553				
มูลค่าที่ ส่งออก	948.62	2,624.00	-1,225.58	-1,398.12	-58.28	277.26	17.91
มูลค่าที่ นำเข้า	85.27	72.61	-70.11	-2.50	-3.44	14.84	27.39
มูลค่า สินค้านี้ รวม	1,003.89	2,696.61	-1,295.99	-1,400.62	-51.94	292.10	14.00
ดุลการค้า	893.35	2,696.61	-1,155.77	-1,395.62	-54.70	262.42	22.64

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตาก

จากตารางจะเห็นได้ว่ามูลค่าการค้ารวม ด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประจำเดือนธันวาคม 2553 มีมูลค่าทั้งสิ้น 1,295.99 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29.10 (พฤศจิกายน 2553) มูลค่า 1,003.89 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 51.95 (ธันวาคม 2552 มูลค่า 2,696.61 ล้านบาท) สืบเนื่องจากพม่าปิดด่านพรมแดนบริเวณสะพานมิตรภาพไทย-พม่าด้านจังหวัดเมียวดีตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2553 เป็นต้นมา จนปัจจุบันสถานการณ์สู้รบของกองกำลังคิเคบีและทหารพม่าที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามสถานการณ์การค้าขายแดนไทย-พม่า ด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เดือนนี้

มีแนวโน้มที่ดีขึ้นเล็กน้อย ถึงแม้ว่าการพม่ายังคงปิดด่านพรมแดนบริเวณสะพานมิตรภาพไทย-พม่าด้านจังหวัดเมียวดี แต่ฝ่ายไทยสามารถส่งสินค้าออกได้ตามคลังสินค้าอนุวัติของศุลกากร

การส่งออก เดือนธันวาคม 2553 มีมูลค่าการส่งออก 1,225.88 ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากเดือนที่แล้ว 277.26 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29.23 (พฤศจิกายน 2553 มูลค่า 948.62 ล้านบาท) เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้วลดลง 1,368.12 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 53.28 (ธันวาคม 2552 มูลค่า 2,624.00 ล้านบาท) เป็นการส่งออก ณ ช่องทางอนุวัติของด่านศุลกากรแม่สอด โดยมีสินค้าส่งออกสำคัญคือน้ำมันเบนซิน รถจักรยานยนต์ กาแฟชนิดผลสำเร็จรูป น้ำมันพืช ผงชูรส

การนำเข้าเดือนธันวาคม 2553 มีมูลค่าการนำเข้า 70.00 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากเดือนที่แล้ว 14.48 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 26.85 (พฤศจิกายน 2553 มูลค่า 55.27 ล้านบาท) เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้วลดลง 1,398.12 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 53.28 (ธันวาคม 2552 มูลค่า 2,624.00 ล้านบาท) เป็นการส่งออก ณ ช่องทางอนุวัติของด่านศุลกากรแม่สอด โดยมีสินค้าส่งออกสำคัญคือน้ำมันเบนซิน รถจักรยานยนต์กาแฟชนิดผลสำเร็จรูป น้ำมันพืช ผงชูรส

ดุลการค้าเดือนธันวาคม 2553 มีมูลค่า 1,155.77 ล้านบาท เมื่อเทียบกับเดือนที่แล้วเพิ่มขึ้น 262.42 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29.37 (พฤศจิกายน 2553 มูลค่า 893.35 ล้านบาท) เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่แล้วลดลง 1,395.62 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 54.70 (ธันวาคม 2552 มูลค่า 2,551.39 ล้านบาท)

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาระดับความรู้และความคิดเห็นทางการเมืองของสตรี ในเขตเทศบาลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในเขตเทศบาลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- 3) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของสตรี ในเขตเทศบาลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.3 สมมติฐานการศึกษา

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
- 2) ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นทางการเมือง
- 3) ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับบทบาททางการเมือง

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแบบเป็นทางการ ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับการเมือง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งรูปแบบต่าง ๆ วิธีการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ละแบบ การเสียสิทธิจากการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การควบคุมการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ยุติธรรม รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนระดับใดบ้าง รวมไปถึงมูลเหตุที่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน เป็นต้น 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ เช่น การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง การก่อความวุ่นวายทางการเมืองต่าง ๆ เช่น การนัดหยุดงาน การงดให้ความร่วมมือกับรัฐบาล เป็นต้น

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เขตเทศบาลตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือผู้หญิงที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 491 ราย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สามารถทราบถึงความคิดเห็นทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองของสตรีในเขตเทศบาลตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- 2) สามารถทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและปัจจัยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตเทศบาลตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- 3) สามารถนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีในเขตเทศบาลตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการและการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

สตรี หมายถึง สตรีที่มีสิทธิเลือกตั้งและมีภูมิลำเนาในเขตเทศบาลตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก